

ДМИТІРКО Л. Й ПРИГАРА М. Сорочинська республіка.
Поема. ДВ ЛІМ. 1931, 55 стор. 40 коп.

Промаданська війна на Україні—тема, що її широко використали поети всіх напрямів—прозайки й поетів. Але історія реформу на Україні—хоч би повстання 1905 року—це гідна уваги і зовсім ще не зачеплена ані в прозі, ані в поезії сучасній тема. (Коли не говорити про М. Коцюбинського—аджеж його до сучасности не відносимо).

Ідеологічно цю тему автори поеми взяли у вірній перспективі. Селянське повстання у глухому куточку Полтавщини—в Сорочинцях—це лише один з безлічі проявів загального революційного руху, що до нього спричинились два основні фактори—капіталістичний визиск і криза Мукденська бійни. Отже, в першому розділі поеми, що заступає пролог—брижить основний мотив—образ:

«Та біжать поїзди
що два, що три
У велику Сибірську путь,
А на зустріч їм
ідуть страйкарі,
І над ними
гудки гудуть» (стор. 4).

На цьому історично-соціальному тлі визначається повстання, що його лідер «обміркував ЦК» у Лондоні (стор. 6).

Село Сорочинці повстає тому, що хоче боротись «за землю, і волю», «за хліб і волю», тому, що забрали синів на війну, тому, що прокляті пів, становий та пан жити не дають. Але організаційна роля в цьому повстанні належить представникові партії СДРП, товаришеві «з самого ЦК». Хибно було б закидати авторам, що вони не визначили ролі заводського міського пролетаріату в повстанні—бо місцеві умови (віддаленість від виробничих центрів) багатьох селищ українських, як і російських, фактично ізолювала їх від безпосереднього зв'язку з містом. Отже, товариш Микола—це й є той чинник, що підпорядковує «стихийну» хвилю селянських повстань—організованій волі робітничої партії.

Суто-національний момент повстання в поемі стоїть загалом на другому плані, відступаючи перед соціально-економічним—і в цьому утримуванні від сумнівної «національної романтики» треба вбачати чималу заслугу авторів.

Коваль Гармаш, «козачий онук, велетень сивобородий» так висловлює свої революційні думки:

«За Україну
Не лягалися мук
Діди мсі з роду до роду,
За Україну,
Нашу, таку,
Щоб землю ділити
без пана
невже—бо справді
Повік простаку
Судилася доля погана. (Підкреслення мов.—

Л. С.) (стор. 30).

Тут яскраво виявлено соціальний мотив—боротьби з панством. Щоправда, клясове розшарування села в поемі не знайшло собі відбитку, але це з'ясовується, очевидно, сумарним характером цілого поетичного вадуму: адже не історичний трактат маємо перед собою тут, а поезію. Отже, в поемі—«голоті» селянській протиставлено загін козаків під проводом Барабаша, хоч їхнє соціальне обличчя докладно й не висвітлено, та воно виявляється у динаміці подій з достатньою чіткістю.

Трагічна доля повстанців, засланих до Сибіру, викликає в останньому розділі, що замикає собою композиційне коло поеми, ті самі трізані ноти, що їх чули в першому, з подвоєною силою, образ побідів, що йдуть у «велику Сибірську путь»—тут конкретизується на тлі тількищо закінченого «прологу» до майбутньої революції.

У стукіт коліс
влітають слова
«Революцію,
волю
не поховать». (Стор. 55).

Такий, в загальних рисах, ідеологічний зміст поеми про повстання в Сорочинцях. Стиль викладу, що його прибрали автори, не погано відповідає загальній концепції теми: без зайвої романтизації й будь-яких лірично-інтелігентських прикрас, автори діловою мовою історика розповідають про події так, щоб це було вразливо й зрозуміло. Лише час-від-часу суха конструктивна мова поступається місцем пісенному ладові (стилізація солдатської пісні).

Сказане не визначає, звичайно, в чому ж полягає позитивна художня вага поеми, яко поетичного твору, бож ані ідеологічний зміст, ані «відсутність зайвих прикрас» ще не роблять оповідання художнім.

Зовнішня форма віршу досить різноманітна (є зразки вільних розмірів і канонічних метрів), але скрізь відзначена чітким римуванням. Рима виступає тут як визначальний і організаційний поетичний чинник, і на ній мимоволі зосереджується читачева увага.

Щодо якості риму доводиться поділити на два—майже протилежні—гатунки: рими-асонансу, що притягає увагу своєю несподіваністю,—і рими канонічної, що в ній важить повнозвучність. Трудно сказати, чи повсталала суміш цих двох гатунків рими в наслідок свідомого організаційного принципу, чи свідчить вона про недостатню дотриманість стилю, про невідність техніки. Як на читача, канонічна рима, зокрема—дієслівні закінчення або однакові форми іменників—справляє враження дуже елементарного віршованого оздоблення, якотсь примітиву. Якби цей примітив послідовно було проведено в стилі певних уривків, він міг би правити за організаційний принцип, проти нього не доводилось би заперечувати. Але, на жаль, цього не спостерігаємо: послаблення оригінальності рими просто здається зривом по лінії найменшого опору.

Наведемо кілька прикладів обох гатунків рими:

Асонанс: Квітки волохаті, хиренна герань,—В маленький кімнати парад бюра;—... їде троза—... сказати; Конденсувавши сили всі—Налагодивши це, Ми створимо з оточених сіл Революційний центр; вирушать—Барабаша; землі—хліб; Мов туліт копий мете, жене—Людина до краю збентежена; до Сорочинець—запамарочена; У хуртовину поїзд ргує—Дорога єдина йому нова тайгу є і т. д.

Рима канонічна: земля—поля, гони—вагони—погони, країна—Україна, кайдани—селяни, вікно—полотно, кайдани—майдани, расться—обирається, шаноба—худоба і т. д.

Ця довга цитата конче потрібна, щоб показати суперечність в основнім технічним засобі оформлення поетичного задуму. Повторюємо, що з жадними іншими відмінами стильового оформлення (синтакси, лексика, образності, евфонії тощо) гатунки рими не поєднані; ба навіть в тому самому уривку, в тих самих чотирьох рядках віршу подибуємо ту і ту риму.—Отже, коли взяти на увагу, що образність в поемі самою суттю конструктивно-ділового викладу не відіграє майже ніякої ролі, і що синтакса, лексика й евфонія пристосовані до пересічної розмовної мови без будь-яких істотних відхилень—доведеться визнати, що поетична організація мовного матеріялу занадто слаба, бо-ж головний її чинник—рима, не підпорядкований будь-якому послідовному принципі.

Таким чином, «брак зайвих прикрас» не компенсується чіткою конструктивною організованістю, і поема лишається не глибоко проробленою з художнього боку. А втім, все ж читасться вона не тільки легко (короткий рядок, чітка синтакса, підкреслена рима), але й цікавістю; нагадує загалом Л. Первомайського «Трипільську трагедію» — те саме чергування ділової мови (промови ораторів), епічних частин і заспівів солдатських. На жаль, в цих останніх в Дмитерка й Пригари дуже мало оригінальності.

Без претенсій, конструктивно оформлена книжечка, хоч і на кепському папері надрукована, справляє приємне враження своєю простотою, відповідною до конструктивного стилю вишладу, що його треба вітати, не зважаючи на зазначені хибні виконання.

Л. Старинкевич.

ЛАН, О. На зустріч сонцю. Поезії. Книжка друга. В-во «Маса».
Київ, 1930, 77 стор. Ціна 90 коп.

Песимістичні настрої, усякі занепадницькі нидіння й мінорні тони — безперечно не співзвучні добі соціалістичного будівництва, високих темпів і ударництва. Мажорно-радісні, бадьорі емоції більш відповідають психологічному станові переможного пролетаріату. Отже — завдання поета — (як і всякого митця, що повинний організувати емоції читачеві у певному напрямі) — полягає, насамперед, у подоланні занепадництва й у викликанні життєрадісних почуттів.

Виходячи з цих міркувань, доводиться вітати книжку поезій О. Лана, скільки її пройнято щирим оптимізмом.

«Я хочу радіщів» — говорить поет в одному з віршів, ціла книжка його доводить, що він вмів знаходити повчоровну й буйну радість у навколишньому житті.

Але, скільки роля поета все ж значно складніша, аніж роля військової оркестри, що повинна «підбадьорювати» стомлених, — загальний мажорний тон поезій ще замало дає підстав судити, чи дійсно їхній організаційний вплив на психіку має такий цінний.

Насправді, психо-біологічне явище — радісних емоцій — може мати цілу низку соціальних причин, значну кількість відмінних якісних ознак і ще більший репертуар художніх форм виявлення. Лише перевіривши кількість соціальних джерел життєрадісних настроїв, визначивши їхні своєрідні ознаки й оцінивши ефективність художніх форм вислову, — можна остаточно визнати позитивну вагу будь-якої «анти-занепадницької» сказати б, поезії.

В значній більшості поезій О. Лана, зокрема в перших циклах книги («Привіт тобі, сонце» і «Мій сад») вражає знайомий з давніх-

давен мотив радощів у поєднанні з почуттям природи: сонце, літо, весна, лани, води, ниви й інший асортимент віковичних, «асоціяльних», «вселюдських» переживань,—а разом з тим і поетичних образів.

Своє шире захоплення оцими «безсмертними цінностями природи» поет висловлює інколи у чітких, прозорих рядках, цураючись навіть будь-якої образності й вживаючи еклектично-емоційної форми.

Я сонце люблю і вітер...»

Люблю тебе, блакитна зоре,
подруга мила.

«Привіт тобі, смугляве літо».

«Як пахне соковита земля».

«Я хочу радощів, я сміху, сонця хочу.

Яка верба ласкава, вишня — молода,

Як лагідно десь в потоках шлюсочче

Ясна вода».

«Які ви радісні, степи,

На схилі соняшного квітня».

«О, сонце, велетню небес.»

Ці рядки з різних віршів першої частини книги яскраво виявляють м'який мотив і основні поетичні заходи авторів — не дуже хитрі, але виразні й прозорі.

До цього мотиву соняшно-осіяної природи прилучається теж знайомий мотив—сільської праці, дещо ідилічної та в узагальнених формах трактованої.

«Пора й собі клепати косу»

«Але пора вже й нам мужніти
для заклопотаних трудів».

«О, села мої веселі.

Любистковий пах.»

«Благословені будьте.

життя і праця, сонце і весна.»

«І встане степ.

зелену блюзу вдягне

і справить свято

животворчого труда».

Цей схематизований «труд селянина», звичайно, ще нічого не говорить нам про класове обличчя поетове, бо навіть епохи не відзначає. Тут ми лишаємося ще в площині, сказати б, поезії всіх віків і народів. Земля—мати, весна—ласкава мати (стор. 7—14)—це, звичайно, ще не диференційовані образи народньої поезії. З неї ж таки запозичено й основний поетичний засіб антропоморфичної персоніфікації: поет звертається до землі, до весни, до степів і т. д., як до живих істот і втілює їх у відповідні образи: квітень—у брилі скородить поля (стор. 15).

«Лежить рілля в тонкій сорочці туману,
мов жінка повногруда,
що скоро буде матір'ю.

А з півдня хмари
здивовано підводять брови,
розплющують зіниці.

А завтра небо крупним оком гляне...» (стор. 13).

Або такий своєрідний антропоморфічний образ:

«А день на радісному промислі —
збирає бризки золоті.

Відкинув хмар біляві кучері
аж на прутке земне плече...

...А з ним у парі над долинами
весна мандрує, й на чолі

дзвенять тонкими намистинами
веселокрилі журавлі...» (стор. 10—«Дівчина
з коромислом»).

Цікава зобразність цієї поезії, що свідчить про справжню творчу інтуїцію авторову, все ж лишається в межах зазначеної «асоціальної» концепції природи.

Та, перегорнувши кілька сторінок книжки, натрапляємо вже на цілком іншій, конкретнішій щодо соціальних ознак, образи того самого «труду», що його в наведених вище рядках оснівано, як «животворчий» та «радісний»:

Ідуть товариші —

уся комуна наша.

Слова — мов іскри,

полум'я — пісні.

— Ми без попа.

без заспаного бога,

нам всюди соняшна дорога. (Стор. 51).

Навіть «сонце—велетень небес»—набуває в дальших поезіях так би мовити соціально-культурного значіння нашої доби:

«Скоріше б сонце

Дніпрельстану

Із-під руки його зійшло» (стор. 32).

І дамі—сонце, як символ природної, стихійної сили, кориться людським волям:

«П'янюча радість через вінця.

Пропелер дзвінко на колінцях:

— Дорогу,

Змрщені сонця». (Стор. 36).

До ідилічних мотивів сільської праці прилучаються полові звуки міста й заводу:

«дзвенять напружені драти —
і чітко вибивають тамі
машин залізні копити». (37 стор.).

«Труд» набуває певного соціального визначення:

«бо наша праця —
не ярмо,
а похід на недолю темну:
ми творимо новітню землю,
і світ новітній куємо».

Бринить, поруч із цим, мотив боротьби, бунту й тиньву:

«Цвіти ж строфою вогневою,
поємо праці й боротьби» (стор. 37).

Боротьба—ляйтмотив циклу «Братам на захід», в якому вже чітко бринить трагічна нота:

«—І де мовчать німі гроби —
промовлять сурми боротьби». (Стор. 59).

Ідилію оптимізму порушено—і не дарма,—там, де соціальна тематика цього вимагає. Та в загальному світогляді поета—гнів, ненависть, боротьба—хоч і конче потрібні моменти світобудови, та все ж знаходять остаточне своє заміщення в ідеї людського прогресу (поезія «Ненависть і любов» розгортає цю філософську думку).

Отже, соціально-ідеологічні мотиви авторового оптимістичного світогляду загалом не суперечать пролетарському світовідчуванню нашої доби: поет—з більшою або меншою чіткістю й глибиною—зачепив і відбив у своїй творчості істотні моменти в розумінні труду. Проте, переходячи до якісного показника цих основних моментів, доводиться визнати, що тут перша—ідилічно-асоціальна концепція труду й природи—значно ближча поетові й значно багатше в його творах розроблена. Щодо «машин залізних копит» та «новітнього світу» — тут поет задовольняється досить таки «голосливими твердженнями».

Щоправда, напрошується заперечення, що репертуар художніх форм вислову в О. Лана взагалі (це б то і в першому циклі) не такий вже своєрідний; не так то вже переконує читача, а, значить, нема чого закидати йому брак оригінальності й переконливості в мотивах громадських і урбаністично-індустріальних. — В цьому запереченні є частка правди: О. Лан, дійсно, поет не з оригінальних, часто задовольняється штампом і замість поетичного образу охоче підставляє «щире почуття» зі знаком оклику. Наведені на початку цієї рецензії рядки з поезій О. Ланових — достатній доказ цьому дають. Та все ж, коли не задовольняється окремими рядками, а брати поезію в цілому, то сільські мотиви подеколи

О. Ланові вдається втілити у виразний образ — такий, хоча б, як наведена вище поезія «Дівчина з коромислом» в той час, як громадські й міські мотиви липають майже цілком в межах літературного шаблону.

Шаблон (або традиційність) в поезіях О. Ланових загалом не такої вже низької й дешевої марки: О. Лан — поет культурний, вогонь технікою вірша настільки, що вміє там, де схоче, створити ілюзію високого класицизму, а інколи — боротьби з канонам за певні вільності стилю, вміє відживити виклад сміливим порівнянням, фонетичною фігурою тощо; ідейний зміст багатьох поезій досить значний, щоб урятувати їх від уподоблення до безлічі «віршників» про се, про те, що їх тепер, як і завжди, друкують привагдливо по журналах.

Поезії О. Лана якось прозоро і чітко написані, вони приваблюють з першого погляду й сприймаються без утруднення. Але... може саме через цю легкість сприймання, при дальшому перечитуванні в них вже не лишається майже нічого цікавого: думка ясна, вислови — влучні і зрозумілі, рух ритму — приємний, рима — шовнозвучна, — іноді з «вільностями», образи теж, здається, як і слід бути образам у віршах; та починає здаватися, немов все це вже (десь чув, десь читав. Рильський, Тичина («вітрові акорди...»), Александровський, Жаров, — можна задувати ще чимало імен — більш або менш близьких поетові, більш або менш гідних наслідування за наших часів.

А втім, тут не місце простежувати історію, літературних впливів і позичань поетових. Треба лише підкреслити, що свого й він дає не багато — так в галузі техніки оформлення звукового, синтаксичного, метричного, як і у внутрішній будові поетичного образу. Образ інколи — незграбний, як, приміром, оті два крила — «орлине й лебедине», що ними символізується ненависть і любов; але в більшості — це або традиційний, не від поета вперше вживаний образ («жизня бурхливого ріка»), або ж персоніфікація, що її приклади ми наводили вже і становить собою ледве чи не найістотнішу рису поетичного мислення поетового. В багатьох поезіях органічно-збудованого образу немає — місце його заступає раціональна алегорія («Будівники»).

Щодо жанру, то наведені в збірці дві поеми «Межі» й «Сестра» з очевидністю доводять, що просторі форми з епічним змістом аж ніяк не вдаються О. Ланові: його хист, що якнайкраще виявляється в «Дівчині з коромислом», припускає лише невеличкі, міцно збудовані навколо центрального образу, ліричні або описові поезії. Деякі рядки з циклу «Братам на Захід» свідчать, що урочистий і емоціонально-насичений стиль громадської поезії теж лежить у межах поетових можливостей. Для дальшого розвитку цього останнього жанру потрібна певна робота над внутрішньою концепцією поетичного образу у згоді з темпом і пульсом сучасності.

Л. С.

ХРОНІКА

В СЕКРЕТАРІАТІ ВУСПП ГОТУВАННЯ ДО 5-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ ВУСПП

На початку 1932 р. (в січні) починається 5 років існування ВУСПП. Переданий шлях — це славетна сторінка в історії боротьби пролетарської літературної організації за чіткі класові позиції в літературі українській, боротьби за гегемонію пролетарської літератури. Щоб відповідно відзначити цю подію, секретаріат ВУСПП вже почав розбирати й систематизувати всі архівні матеріали (листування, заяви, протоколи, звіти, стенограми, літературні сторінки і т. ін.), що стосуються минулої діяльності спілки. Особливу увагу звернено на підбирання різних матеріалів про кожного письменника—члена ВУСПП, зокрема, та всіх матеріалів, що стосуються загального літературного процесу на Україні. Низка молодих вчених, літературознавців і критиків, згодилась почати працю над вивченням творчості окремих членів ВУСПП і цілої організації, з таким розрахунком, щоб до ювілею вже було видано низку критичних праць. Секретаріат ВУСПП звернувся до всіх філій і гуртків з проханням впорядкувати справи і надсилати до Харкова всі літсторінки, протоколи, фота (особливо це важливо, щоб ілюструвати майбутні збірники ВУСПП), матеріали про працю на підприємствах, про призов ударників у літературу і т. ін.

ПЕРЕРЕЄСТРАЦІЯ ЧЛЕНІВ ВУСПП

Секретаріат видрукував у великій кількості бланки анкети для членів ВУСПП, що їх мусить заповнити і повернути до 15 лютого кожен член спілки. До цього часу в справах спілки не було майже жадних матеріалів, навіть біографій і заяв від тих товаришів, що їх приймалося до організації. Надалі зберігатиметься заява кожного члена спілки, анкета, автобіографія, все його листування до спілки і по 1 примірнику всіх творів. Крім того, зберігатимуться і ті окремі рецензії, що з'являтимуться по місцевих газетах: ці матеріали секретаріат ВУСПП збирає з усіх газет СРСР (через бюро вирізок Наркомполітелу). Отже, тим, хто захоче працювати над творчістю даного письменника, легко буде мати всі біо і бібліографічні матеріали, а це значно полегшить роботу майбутньому дослідникові і критикові української літератури. Треба лише, щоб кожен член ВУСПП поставився до цього уважно й серйозно, тим більше, що секретаріат ВУСПП в об'язнику до анкети зауважує, що тих товаришів, які не заповнять анкет до 15 лютого, вважатимуть за вибулих з організації. Анкети вже давно розіслано по філіях і гуртках ВУСПП.

ПРОГРАМА ЗАНЯТЬ У ЛІТГУРТКУ

Методсектор ВУСПП розробив докладну програму занять в літературних і рецензентських робітничих гуртках. Цю програму розіслано

воїм філіям і вуспівським турткам, роздано прикріпленим до харківських заводських робітничих літературних туртків. Через якийсь час, коли у товаришів, що працюватимуть за цією програмою, набереться певний запас зауважень, методсектор скличе нараду, де ще раз розглянуть програму і вже потім виправлять, остаточно зредатують і видрукують. Одночасно секретаріат ВУСПП дав завдання методсекторові в опісному порядку взятися до складання книжки «Довідник ударника в літературу», де було б подано крім програми занять, різні відомості про сучасні літературні організації й угруповання, коротко—шляхи розвитку української літератури за останні 10—13 років, список літературно-мистецьких журналів і газет, виїмки з авторського права, постанови центральних партійних органів щодо літератури і т. ін.

У ФІЛІЯХ ВУСПП ДНІПРОПЕТРОВСЬКЕ

Організовано штаб, що керуватиме всією роботою призову робітників-ударників у літературу. Призов провадиться по заводах: ім. Петровського, Дзержинського, Комінтерну, К. Лібкнехта, вагоно-ремонтному, паротяго-ремонтному і на транспорті. Склад штабу поповнено представником від Дніпропетровського ЛОЧАФ'у тов. Дідківським. Дніпропетровські організації ВУСПП і «Молодняк» оголосили себе ударно-мобілізованими, жаден з товаришів не має права відмовитись виконувати постанови штабу в справі роботи коло призову ударників.

Намічено видати одиоденне число газети, влаштувати кілька вечорів по робітничих клубах, скликати конференцію творчих туртків, подати в літсторінках газет по заводах і газети «Робселькорія в поході» відповідні матеріали до призову. Дніпропетровська філія має умовитись з міськпрофрадою про встановлення «Літературного дня», коли по всіх підприємствах, клубах тощо будуть виступи і вечори, присвячені кампанії призову. Для цього крім наявних сил пролетарським письменників Дніпропетровського використовують студентів літвідділу ІНО, аспірантуру й членів літтуртків.

СТАЛІНЕ

17 січня в Сталіному відбулася нарада представників літорганізацій «Забой», «Молодняк», бібліотечного колектору міськпрофради і літературної бригади Київського культпешлону. На нараді підсумовано роботу в справі призову ударників у літературу. Нарада відзначила байдуже ставлення профспілкових організацій до цієї кампанії, слабу діяльність сталінського осередку «Забой» та недоволено пошкідливу роботу деяких гастролерських письменницьких бригад. Ухвалено обрати бюро—це буде постійний орган, що керуватиме призовом ударників у літературу на Сталінщині.

Значну допомогу цій кампанії виявила літбригада Київського культурешелону, особливо літературним і бібліотечно-рецензентським гурткам. Член Київської філії ВУСПП тов. Качура брав активну участь у всіх заходах, що їх запроваджували літературні і профспілкові організації Сталіного.

МИКОЛАЙВ

В Миколаєві почав виходити новий літературно-промадський журнал-місячник «СТАПЕЛН», орган Миколаївської філії ВУСПП, «Молодняка» і газети «Шлях індустріалізації». Покищо маємо № 1 за січень, складений переважно з творчості місцевих товаришів, ілюстрований фотами і графіками худ. В. Кірєєва. Це число вмістило статтю І. Кирилєнка «Під знаком бойової єдності», присвячену недавній світовій конференції революційної літератури, що відбулася в Харкові, кілька нарисів і невеликих оповідань миколаївських пролетарських письменників, вірші, хроніку і бібліографію.

ПО ЛІТСТОРИНКАХ ГАЗЕТ

✓ (Перебіг призову у літературу)

Літгазета «Червоний Гірник». Криворізька група ВУСПП разом із Криворізькою газетою «Червоний Гірник», розгортаючи кампанію призову ударника в літературу, видала одноденну літературну газету «Червоний Гірник». На першому місці в газеті—відоєва ВУРПС і ВУСПП про призов ударників-робітників в літературу; заклик про це від імені Криворізької райпрофради і групи ВУСПП. Як доказ того, що криворізьці добре справилися з своєю роботою—маємо в газеті велику хроніку—огляд роботи сучасних робітничих літгуртків по руднях. Впадає в око нова й вдало виконана річ—гасла-заклики, написані самими ударниками в формі 4—6-рядкових віршів. В кінці газета коротко подає останні події й новини з діяльності секретаріату ВУСПП в Харкові та Криворізької групи і інформує читача про підєумки світової конференції революційної літератури. Зачеєлено в газеті і справу готування до Всесоюєної конференції робселькорів, саме в розрізі:—робкорія—основне джерело нових кадрів пролетарської літератури.

Лєнінсьєкому днєві й призову ударників у літературу присвяєено літсторінку газети «Червоний Кордон» (Кам'янець) (з 22.І), хоч про самий призов у цій сторінці сказано дуже мало. Передова в дуже загальних словах каєе про «Лєнінсьєкі кадри» взагалі і зокрема—в літературі. далі стаття «Лєнін в українсьєкій літературі», вірш Ю. Шабленка до участі жінки в переєборах, малохудожня зєроба оповідання «По Лєніному» Ол. Днієпрового (щоправда, названо «малюнок», але тяжка мова, стиль і цю назву заперечують); в хроніці читаємо про роботу літгуртка при ІНО, що взяв участь у готуванні до Лєнінсьєких днів і допомагає «вербувати селькорів», і літгурток Хємінституту в Лєнінсьєкі дні

взяв участь у перевірці політзанннів студентів. Обидва гуртки зв'язалися з червоноармійськими частинами, певно провадять там культосвітню працю, але основного свого завдання—виконання гасла цілої літсторінки, виконання відосови ВУРПС та ВУСПП про призов ударника в літературу—не здійснюють. Гуртки не зв'язані з ВУСПП, не живуть сьогоднішніми темпами, не відчують завдань дня і свою роботу провадять тихо «по старинке», як колись було і... як тепер робити не слід.

Відгукулася на кампанію призову ударника в літературу і газета Попаснянського району «Ленінський путь». В числі від 20-ї знаходимо статтю «Ударний добі—ударну літературу». Як висновок—автор каже: «Це все (призов) буде можливе тоді, коли ці товариші (майбутні призовані кимсь в літературу ударники) об'єднаються в осередки «Забою»—спілки пролетарських письменників Донбасу. Маючи зв'язок з організацією, вони матимуть що допомогти і керівництво. Тож за організацію пролетарського літературного руху в Попаснянському районі! За призов ударника й ударниці до літератури! За створення на підприємствах осередків «Забою»! За ударну пролетарську літературу, національну формою та соціалістичну змістом, що допоможе виконати й перевиконати третій вирішальний рік п'ятирічки!».

Це і все. Цим скінчено статтю і ніби все зроблено. Думається, що саме таким способом провадити призов ударників і ударниць в літературу—«найкраще», але це безплідна праця, що нічого не дасть і в літературу ударника не призве. Автор вимагає спершу організувати осередок «Забою», а з кого, як, де набрати людей, куди їх вести і т. д.? Чи не краще тим, хто про це думає, і в Попаснянському районі піти спершу на підприємства, в шахти, поговорити як слід з робітниками, вивчити цю справу, виявити серед робкорів-ударників робітників, що їх можна і слід до літератури призвати, з них організувати там же, на підприємстві, літературний гурток, попрацювати з ними, і тоді буде з кого організувати осередок хоча б і «Забою», тоді можна буде говорити «За організацію літературного пролетарського руху в Попаснянському районі», бо вже будуть творці цього руху, а не обмежуватись лише голим закликком, голосом, хоча й голосною фразою.

В Артємівському кампанію провадиться вже кілька часу, і тому літсторінка газети «Артємівський Пролетар» (22-ї) подає не закликки і гасла, а наслідки своєї роботи—літературну продукцію ударників-робітників. Вірши Миколи Калини «Ніч в ударній гуті», Я. Дейнеги «Чітко стояти за варті станка», С. Золотого «Война продовжується», уривок з новели Ан. Токаря «Живе срібло» подають нові імена в українській пролетарській літературі, нові в них і теми, і настрої. «Товаришу, чому ти не з нами—в ударній бригаді—вої.»—запитує М. Калина,—«Підем бригадами в штреки, забої, разом ударимо в груди землі»—розповідає про ударницькі форми роботи на шахті Я. Дейнега; поет С. Золотой: владує

про забитого кулацьким агентом-рвачем—шахтаря-ударника Щербинівської рудні Хижняка такими словами: «Слышите, изверг, из щелей ползет к нам классовый враг. Это он взрывает мартены... Война продолжается, площади нет, каждый из нас—часовой у завода» («Война продолжается»).

«Сільсько-господарський Пролетар» (Харків. 22-І) справі ударництва в літературу присвятив цілу сторінку, вмістивши відкритий лист до робітників колгоспів, радгоспів, МТС та колгоспників України, за підписами ЦК спілки пролетарсько-селянських письменників «Плуг», агітгрупи і редакції журналу «Трактор», ВУК'у СР, Колгоспцентру України. В листі-відозві спілка «Плуг» і літгрупа «Трактор» закликають до ударництва в роботі і поповнення літературно-письменницьких організацій України новими творцями-робітниками з радгоспів, колгоспів, МТС. «Здійснюючи гасло «ударників до літератури», ми закликаємо робітників радгоспів та колгоспів стати на допомогу в цій справі і поповнити лави письменників висуванням до літератури найкращих ударників. Ударники-трактористи й трактористки, комбайнери, самовіддані робітники машини—мусять вести перед у цьому рухові... Хай живе нефество радгоспів, МТС, колгоспів над пролетарсько-селянською літературою. Ударника соціалістичних ланів—у літературу». В цій же сторінці перші П. Дорошенка «Переможцям степу», М. Чміля «Пісні трактористів», Ів. Гончаренка «Штурм шахти» і твір робітника соціалістичного сектору—кош. директора радгоспу «С.-г. пролетар», що трагічно загинув на бойовому посту—Ів. Ясана «Ударним порядком»—уривок з оповідання, незакінченого через смерть, про зародження ударництва в радгоспі. Передова літсторінка «Літбригади—у бій за претій вирішальний» закликає членів спілки СР ударно взятися до виконання плянів третього вирішального року п'ятирічки і сприяти проведенню кампанії—ударника соціалістичних ланів у літературу.

В УКРСЕКЦІІ ЛАПІ

Бюро Укрсекції ЛАПІ виключило з своїх лав А. Ірія за те, що він, будучи членом Українського Наукового Т-ва мови й літератури в Ленінграді, не давав належної відсічі ідеологічно-ворожим вихваткам у цьому Т-ві, провадив взагалі дворушницьку політику в ставленні своєму, як члена ЛАПІ, до Наук Т-ва, приховавши, що 15 років був у партії с.-р. тощо.

Усекція порушує питання перед Обл. Від. Наросвіти в Ленінграді про перегляд складу Українського Наукового Т-ва в Ленінграді, зважаючи на ідеологічно-ворожу його діяльність.

ПРОГРАМА ДЛЯ РОБІТНИЧИХ ЛІТЕРАТУРНИХ І РЕЦЕНЗЕНТСЬКИХ ГУРТКІВ

Розгрінутий соціалістичний наступ ставить перед пролетарською літературою дуже відповідальні завдання. Пролетарська література повинна включитись в загальний процес соціалістичного будівництва й художнім словом мобілізувати активність робітничої класи на виконання п'ятирічки в чотири роки. Вона повинна показати героїзм робітничої класи в боротьбі за виконання промфінплану, за реконструкцію сільського господарства, за культурну революцію, вона повинна змалювати ті велетенські досягнення, які одержує комуністична партія й робітничі класи на кожному кроці, не зважаючи на шалений опір ворожих клас.

Пролетарська література повинна мобілізувати своїм художнім словом творчу енергію робітничої класи для виконання завдань реконструктивної доби.

Але все це зможе виконати пролетарська література тільки в тому разі, коли вона буде спиратись не тільки на письменників—«професіоналів», але мобілізує найкращі елементи з робітників-ударників в літературу.

Завдання цих нових кадрів робітників-ударників, не залишаючи свої безпосередньої роботи, змалювати в окремих нарисах, оповіданнях і віршах героїку наших днів. Але для того, щоб виконати це завдання, робітники-ударники, що вийшли під час призову в літературу до ВУСПП, повинні одержати певну теоретичну підготовку.

Літературна творчість письменника-ударника, починаючи з робкорівського допису й віршів та гасел, що будуть друкуватися в стінгазетах, повинна перейти до ширших завдань, а саме до змалювання побуту робітничої класи в умовах реконструкції всієї нашої промисловости.

Для того, щоб робітник-ударник міг підносити свою письменницьку кваліфікацію, він повинен записатись до літературного гуртка.

Досвід довгої роботи гуртків, що працювали досі на заводах, показав, що ці гуртки не давали серйозних результатів, бо крім читання творчої продукції учасників гуртків і обговорення її ніякої іншої роботи вони не вели. Правда, деякі керівники гуртків, що бачили необхідність підвищити теоретичну кваліфікацію членів гуртка, час від часу проводили несистематичні розмови з теоретичних питань, а іноді читали окремі лекції, але й це дуже мало помагало.

Тому перед нами стоїть завдання вести роботу в літгуртках за певною програмою. Цей проєкт програми побудований на систематичній проробці літературознавчого й художнього матеріалу. Ми повинні виходити з передумови, що лише дуже незначна меншість робітників-ударників членів літ. гуртка зробить літературну працю своєю основною професією. Але сила пролетарського літературного руху в тому, що він охоплює не лише письменників-професіоналів, але також велику

кількість письменників фабрично-заводських і сільських газет, тріпає навколо себе тисячі друзів пролетарської літератури, робітничих кореспондентів, бібліотекарів, робітничо-читальний актив тощо. І ця програма, що є відправною точкою для творчого зросту тих членів гуртка, що підуть по лінії професіоналізації, цінна ще й тим, що дає можливість виховати грамотного робітника-читача пролетарської літератури, активного учасника літературних диспутів, свідомого розповсюдника пролетарської літератури й борця за неї. Але це зовсім не означає перетворення літературно-творчого або рецензентського гуртка на читачівський.

Проходження теоретичної програми повинно перемежатись із читанням і оцінкою творів самих гуртківців у літературно-творчих гуртках і читанням найкращих творів пролетарської літератури та їх рецензуванням у рецензентських гуртках. Керівник гуртка, вислухуючи художні твори й рецензії членів гуртка, повинен в заключному слові підсумовувати аналіз того чи іншого художнього чи критичного твору членів гуртка, рекомендувати їм у кожному окремому випадкові ту чи іншу літературу, яка допоможе б йому виправити допущені помилки й далі творчо зростати.

Але треба мати на увазі, що й вся програма в цілому побудована таким чином, щоб вияснити членові гуртка головні питання художньої і критичної творчості, а також і відношення мистецтва до класової боротьби, і тому керівникові гуртка ні в якому разі не можна розділяти виховання початківця робітничого письменника на «класово-ідеологічне» й «формально-технічне».

Головне завдання керівника в тому, щоб всю політичну літературознавчу й художню літературу, що вказана в програмі, звести до питання про відношення художника до дійсності й зуміти, виходячи із тієї єдиної основи, підійти до питань, зв'язаних з класовим світоглядом художника й літературно-політичними завданнями пролетарської письменницької організації, зв'язати обговорення з поточними політичними подіями й підвести до питань стильового оформлення й навіть літературної техніки у вузькому розумінні цього слова. Разом з тим, треба в розмовах з членами гуртка використати як матеріал продукцію самих гуртківців, виясняючи на них ті загальні проблеми, що їх вони трактують.

Програма літературного гуртка мусить допомогти членам гуртка засвоїти марксо-ленінське розуміння й аналізу художнього твору, дати правильне уявлення про завдання пролетарської літератури і критики в реконструктивну добу, показати розвиток української довоєнної літератури і сучасний її стан, вияснити суть творчої методи пролетарського художника, показати роль художньої літератури в класовій боротьбі й соціалістичному будівництві та конечну потребу ударної роботи в боротьбі з відставанням пролетарської літератури від більшовицьких темпів реконструктивної доби.

Постанова всіх цих питань у програмі передбачає найтісніший і безпосередній зв'язок праці гуртка з головними завданнями, що стоять перед робітничою класою: розгорнутий наступ на капіталістичні елементи нашої країни, соціалістичне змагання, ударництво, боротьба за промфінплян за п'ятирічку в чотири роки, питання національно-культурного будівництва і т. інш.

Відділ вихідним моментом при проробці усіх тем повинна бути проробка рішень XI з'їзду КП(б)У і XVI з'їзду ВКП(б). Тільки правильне, чітке розуміння рішень партії зможе зробити літературний гурток бойовим загоном у більшовицькому наступі на капіталістичні елементи по всьому фронту. Тільки в боротьбі на два фронти—з правою небезпечкою, як головною, і з «лівими» закрутами й ширмиренством до ухилів—зможе гурток опанувати головні принципи марксо-ленінської методології.

Учбова теоретична робота гуртка повинна бути злита з практичною роботою гуртківців, як безпосередніх учасників соціалістичного будівництва. І дійсно, яку ціну може мати для гуртківців теоретична робота, коли вона не дає відповіді на поставлені самим життям практичні завдання, коли вона не допомагає їм зрозуміти й визначити своє місце й роль у практичній боротьбі на фронті соціалістичного будівництва й літературних боїв. Тому метода абстрактно-теоретичного вивчення проблем повинна бути рішуче відхилена. Вся теоретична праця гуртка повинна бути послідовно й тісно зв'язана з практикою й підпорядкована їй. Так, наприклад, в разі прориву в цеху, коли усе підприємство мобілізується на його ліквідацію, літературний гурток повинен йти в авангарді всієї заводської громадськості на штурм цього прориву. Він повинен виділити спеціальну бригаду й кинути її на боротьбу з проривом. Ця бригада крім безпосередньої роботи в ліквідації прориву повинна допомагати редколегії стінної газети організувати доповіді, розмови й виступи під час обідніх перерв тощо.

Зокрема треба мати на увазі постійний зв'язок літуртка з заводською газетою (випуск літературних сторінок, поетичні віршовані тасла і т. інш.) і у всьому культурно-політичному житті підприємства. Знайомство з усіма важливішими політичними кампаніями (відозва ЦК з 3 вересня ц. р., боротьба з проривами, перескладання колудод, підготовка до з'їздів, перевибори рад і т. п.), проведення в життя важливих рішень партії на практиці—найголовніша умова правильної роботи літуртка.

Засвоєння основ марксо-ленінської методології вимагає послідовної й розгорненої критики ворожих марксизмові-ленінізму теорій (хвильовізм, ефремовщина, троцькізм в літературознавстві, ворсищизна, переверзіяństwo, українська модифікація футуризму тощо). Але критика не повинна обмежуватись тільки викриттям методологічних помилок ворожих теорій, а повинна обов'язково включати відшукування й визначення со-

діяльного коріння цих теорій, їх політичну оцінку. Необхідно звернути найсерйознішу увагу гуртківців і на рецидиви хвильовізму, ефремовщини, воронщини, переверзіяництва й інших реакційних теорій у сучасній критиці й літературознавстві, підкреслити їх небезпеку й мобілізувати на рішучу боротьбу з ними.

Засвоєння творчої методи пролетарської літератури, а також марксистської оцінки художнього твору повинно бути побудоване не лише в тісному зв'язку з історичним розвитком пролетарської літератури на детальному розборі й порівнянні певних творів, але й на детальному вивченні тих розходжень у творчих питаннях, які мали й мають місце між ВУСПП, РАПП та іншими основними пролетарськими організаціями, з одного боку, і Пролітфронтом, ОППУ—«Новою Генерацією», «Літфронтом» і «Перевалом»—з другого боку.

Конкретизація абстрактно-теоретичних тверджень на художньому матеріалі, на прикладах, узятих з практики, близьких і зрозумілих кожному робітникові—ударникові, повинна бути головною метою при пророблюванні усіх тем.

Підняти культурно-політичний рівень початківця робітника письменника, критика, рецензента й просто активного робітника-читача, зробити їх свідомою й активною силою в боротьбі за соціалістичне будівництво, в боротьбі за телемонію пролетарської літератури—в цьому завдання гуртка. Але задовільно вирішити це питання гурток зможе лише тоді, коли справа навчання стане живою революційною метою, що помагає практиці.

Ось чому ми повинні звернути серйозну увагу на постановку роботи в гуртках.

Докладніші методичні вказівки про роботу робітничих літературних гуртків (а також конкретні приклади роботи літгуртків) можна знайти в таких книгах і статтях:

- 1) Ал. Сурков: Памятка ударнику Рапповцу. ГИХЛ, 1930. 12 коп.
- 2) М. Юрин: Литературный кружок на предприятии. «Молодая гвардия», 1930. 10 коп.
- 3) Серокін О.: Робітнича творчість. «Червоний Шлях», 1930, № 4.
- 4) Исаев А.: О работе в низовых кружках. «На литературном посту» 1930, № 15-16.
- 5) Залесский В.: Сигналы шейксовщины. «На литературном посту», 1930, № 15-16.

Ця програма розглядається нами лише як орієнтовна схема програми, що її в процесі дальшої роботи доведеться переробляти й доповнювати, виходячи з досвіду роботи гуртків.

Прохаємо керівників гуртків, що працюватимуть за цією програмою, повідомити нас про всі бажані зміни.

Програма пристосована як для творчих, так і для рецензентських гуртків.

Різниця тільки в тому, що для творчих гуртків тема VI не обов'язкова і може бути замінена практичними заняттями з питань літературної техніки на конкретних прикладах під час розбору художніх творів, написаних членами літ. гуртка.

Спеціальна програма з питань літературної техніки й роботи письменника над своїми творами буде надіслана додатково. Поки—при проробці цих питань можна рекомендувати книги: Г. Якубовського—«Літературная памятка начинающим»—Москва 1930 г. «Недра» (стр. 72) і Г. Ізотова—«Основы литературной грамоты». Дальша література вказана в вищезгаданих книжках.

В основі роботи творчих гуртків лежить розгляд художніх творів (нарисів, оповідань, поезій, художніх фейлетонів), написаних членами літгуртків, також як в основі роботи робітничих рецензентських гуртків має бути освітлення важливіших питань поточного літературного життя та розгляд і оцінка новіших творів радянської літератури на основі марксистської методології. Але не менш важливим для обох типів гуртків є підвищення теоретичного рівня робітничого письменника, критика, рецензента і просто читача. Виходячи з можливостей і умов більшості гуртків (трьох візань на місяць), можна рекомендувати на найближчий час проробити (лекціями-доповідями керівника або рефератами активніших учасників)—як певний обов'язковий мінімум такі основні теми:

1. Класова боротьба й література (література як витвір і знаряддя класової боротьби).

2. Національно-культурне будівництво і література.

3. Літературні напрями й організації.

4. Проблеми творчої методи.

5. Марксистська критика—її розвиток і завдання.

6. Основні принципи марксистської оцінки твору.

Зважаючи на сьогоднішній стан розвитку робітничого літературно-творчого і рецензентського руху (різноманітний склад і рівень учасників гуртків, малий досвід), не подаємо докладно деталізованого плану проробки цих тем; ініціативність керівника доповниться тут постійним робочим зв'язком, обміном досвіду та практичним інструктуванням, відповідно до конкретних умов кожного гуртка. Тому розбиваємо теми лише на основні пункти, з яких треба виходити.

І. Класова боротьба й література (2 заняття).

а) Класова структура суспільства й мистецтво. Література, як специфічне знаряддя класової боротьби. Роль й значення її в соціалістичному будівництві. Постанови партії в питаннях літератури.

б) Класова боротьба в сучасній літературі. Боротьба з впливами класово-ворожих сил в художній літературі, літературознавстві і критиці Радянського Союзу. Проти правого небезпеки та «лівих» закрутів. Більшовізація пролетарської літератури й переборення відставання пролетарської літератури від темпів соціалістичної реконструкції.

Призов ударників-робітників в пролетарську літературу.

БІБЛОГРАФІЯ

Сталін і Кагановіч—Звіт ЦК на XVI з'їзді ВКП(б).

Косіор—Звіт і кінцеве слово на XI з'їзді КП(б)У. (Особливо в частині про літературні справи).

Постанова ЦК ВКП про художню літературу—1925 р.

Постанова ЦК КП(б)У про художню літературу.

Резолюція XI і XVI з'їздів партії.

Введение в изучение искусства и литературы, ГИЗ 1926 г. сост. Десницкий.

Фріче—Соціологія мистецтва (розділ—соціальна функція мистецтва)

Кіршон—За развернутое наступление.

Плеханов—Мистецтво й громадське життя.

Плеханов—Французька драматична література й французьке малярство.

Против механического литературоведения, сб. Ком. Акад.

Нович—Певцы классового мира.

Відозва Секрет. РАПП і ВУСПІ про призов ударників в літературу.

Гірчак—Хвильовизм.

Лист Секретаріату РАПП про розгортання творчої дискусії. «Литературная газета», 1930, № 45-47.

Статті в «Критиці» т. Хвилі про «Робітні сили», т. Овчарова про «Авангард».

II. Національно-культурне будівництво і література (1 заняття).

Ленінське розв'язання нац. питання.

Проблема пролетарської культури—національної формою і національної змістом. Культурна революція.

Національно-культурне будівництво на основі постанов партії.

Боротьба на два fronti в національному питанні. Великодержавний шовінізм, місцевий націоналізм (лугмськізм, хвильовізм, волобузенина).

БІБЛОГРАФІЯ

Ленін—т. XIX.

Сталін—Питання ленінізму.

Сталін—Політичний звіт XVI з'їздові ВКП(б).

Косіор—Політ. звіт XI з'їздові КП(б)У.

Скрипник—Національні перетинки.

Скрипник—т. V, Статті й промови.

Хвиля—Від ухилу в шпірву. Ясною дорогою.

Демченко—Пролетаріят і нац.-культ. будівництво.

Любченко—Брошури про СВУ.

Гірчак—Хвильовизм. На два фронти.

Переджовтнева українська література.

Розвиток і характеристика найголовніших етапів розвитку української літератури (схематично).

Дрібно-поміщицька передшевченківська література (Котляревський, Квітка-Основ'яненко, Гулак-Артемовський).

Шевченко, як поет меклої козацької гомоти в минулому й закріпаченого українського селянства та наймитства на грані від феудалізму до зародження капіталізму його доби.

Куліш, як поет козацької старшини—кармазинників в минулому і ідеолог хуторянського дрібного поміщництва та української буржуазії, що на той час народжувалася.

Епоха народництва української літератури (Грінченко, Левицький). Драгоманов та його вплив на українську літературу.

Франко й Стефаник, як поети збіднілого галицького селянства.

Коцюбинський, Леся Українка й Винниченко (першого періоду) в своїй літературній діяльності, як виразники змагань тодішньої української інтелігенції, бідного селянства та наймитства.

Український модернізм (Вороний, Яцків), символізм (Загум, Савченко, Терещенко, Кобилянська, Тичина першого періоду) та футуризм (Семенко, Ярошенко, Шквурупій), як вияви розкладу української буржуазної літератури (критика народницьких традицій, розвінчання народницької романтики).

Неокласики, як ідеологи нової буржуазії в УСРР («внутрішньої еміграції») і Маланюк, як поет зовнішньої еміграції та українського фашизму (критично розглянути найголовніші твори Рильського, Маланюка, Косинки, Івченка і Підмогильного).

III. Літературні напрями й організації.

а) ВУСПП—основна пролетарська організація—його генеза і розвиток, а'їзди, літературно-політичні і творчі позиції. Класово-інтернаціональний принцип організації (нацменорганізації ВУСПП). Взаємини ВУСПП з ВОАПП та МВРЛ. Вуспівська преса.

б) «Молодняк». Спілка Комсомольських письменників. Спільна лінія з ВУСПП. Творче обличчя.

в) Пролітфронт—його генеза і творчі позиції.

г) «Плуг». Спілка пролетарсько-селянських письменників. Роль революційно-селянської літератури, як спільника пролетарської літератури.

д) «Західня Україна».

е) «Нова генерація».

в) Група «А».

Попутництво і його трансформація за доби соціалістичної реконструкції.

Позагрупові письменники.

Боротьба з буржуазно-куркульськими виживами в літературі.

Федерація радянських революційних письменників.

БІБЛІОГРАФІЯ

Скрипник—Підсумки літературної дискусії.

Хвиля—Ясною дорогою.

Микитенко—Пролетарська література за доби реконструкції.

Микитенко—За гегемонію пролетарської літератури, «Укр. Робітник», 1930 р.

Микитенко—Доповідь на міжнародній конференції революційної літератури.

Звіт і кінцеве слово С. Косіора на XI з'їзді КП(б)У.

Деклярація Пролітфронту.

Усенко—Організаційні та творчі шляхи «Молодняка».

Деклярація групи «А».

Ткачук—Літгромада «Західня Україна», «Критика» № 2, 1930 р.

Савченко—Підсумки 5-го з'їзду «Плута», «Критика» № 7-8, 1930 р.

IV. Творча метода пролетарської літератури (2 заняття).

1. Що таке творча метода та значення її для пролетарської літератури. Діалектичний матеріалізм. Марксизм-Ленінізм, як головні принципи в розробці творчої методи пролетарської літератури.

Новий тип письменника—активного учасника класової боротьби і соціалістичного будівництва.

Привод ударників в літературу і їх роль в розробці творчої методи (Радченко—«Бійці за індустрію», Михайлов—«В боях за метал»).

Наше ставлення до творчих метод буржуазної літератури.

2. Творчі принципи пролетарської літератури. РАПП-ВУСПП.

Творчі установки «Б'юку»—Літфронту.

Пролітфронт—теорія «Активного романтизму».

Метода Маяковського та теорія «фактажу».

3. Літературна практика в боротьбі за творчу методу пролетарської літератури (Д. Бедний, Серафимович, Фурманов, Фадєєв, Безименський, Лібедінський, Кулик, Іван Ле, Микитенко, Кузьмич, Кириленко, Панч).

Лист Секретаріату РАПП.

Коряк—Конспект української літератури. Розділ 1-й, 2-й, 4-й.

Збірник. Творческая дискуссия в РАППе, «Прибой», 1930.

За генеральную линию пролетарской литературы (Збірник ст. РАПП).

Микитенко—«За гегемонію пролетарської літератури», «Укр. Робіт-

як».

ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА

а) Художня практика пролетарської літератури (Теоретичний розбір художніх творів).

Іван Ле—«Роман Міжгір'я».

Микитенко—«Вуркагани», «Кадри», «Диктатура»

Кириленко—«Кучеряві дні».

Кузьмич—«Крила».

Смілянський—«Мехзавод».

V. Марксистська критика—її розвиток і завдання (і заняття).

1. Основні поняття:

Літературознавство—критика (застосування єдиної методології в різних функціях).

Основні принципи марксистської критики в працях Леніна, Плеханова і Фріче.

2. Розвиток марксистської критики радянського періоду.

3. Марксистське літературознавство й критика в боротьбі з буржуазними та псевдомарксистськими літературознавчими системами (буржуазний соціологізм, формалізм, безпринципний еkleктизм, воронщина, хвильовізм, переверзевщина, сфремовщина).

4. Роль критики в літературному процесі: класова ідейно-художня оцінка художньої продукції, викривання чужокласових впливів і ворожих вихваток, узагальнення й систематизація творчих досягнень пролетарської літератури. Критика і читач.

5. Соцбудівничтво і завдання критики: мобілізація літератури навколо питань соціалістичної перебудови суспільства, боротьба проти відхилень від класово-пролетарської лінії в літературній практиці, спрямовування творчої уваги на важливіші бойові ділянки. Роль критики в організації пролетарської суспільності навколо літератури.

6. Значення масової робітничої критики.

Організація активної участі робітничого читача в керівництві літературним процесом.

Поповнення критичних кадрів.

Коряк—Конспект української літератури.

Ленін—Парторганізація і партлітература. Твори Вид. 2. Т. 8.

Блакитний—Без маніфесту.

Хвиля—Від ухилу в прірву. Ясною дорогою.

Хвиля—На підйомі—«Критика» № 1, 1928 р.

Любченко—Наша літературна дійсність.

Скрипник—Наша літературна дійсність.

Резолюція ЦК РКП про політику партії в художній літературі

Тези ЦК КП(б)У про підсумки українізації.

Матеріали агітипроп наради ЦК КП(б)У від 28 грудня 1928 р. («Критика» № 2 1929 р.).

Резолюція Президії Ком. Академії про літературознавчу концепцію Переверзева (збірник «Против механического литературоведения»).

Мустангова—Современная русская критика.

Щупак—Питання літератури. Критика і проза.

Микитенко—Пролетарська література за доби реконструкції.

VI. Основні принципи марксистської оцінки літературного твору (2 заняття).

Завдання теми: визначити місце твору в загальному літературному процесі, виявити класово-ідеологічне його настановлення, оцінити твір з погляду завдань класової боротьби і соціалістичного будівництва.

1. Предмет відтворення: тематика, сюжет, фабульний матеріал, персонажі, їх оточення і взаємовідносини).

Специфіка літературно-мистецького юпрацьовання матеріялу, образу перетворення. Вимога типовості і конкретности.

Чому письменник саме так «показує» дійсність. Ідеологічно-стильова зумовленість.

Твір як мистецький продукт. Форма і зміст художнього твору.

Місце твору в еволюції письменника і в розвитку літературного процесу в цілому.

Ідейно-мистецька чинність твору: якою мірою, в якому напрямі твір впливає на читача.

Висновки робітничого читача (книга корисна чи шкідлива в сьогоднішніх умовах класової боротьби). Практичні пропозиції.

Плеханов—Письма без адреса.

Плеханов—Передмова до 3-го видання збірника «За 20 лет».

Фріче—Проблемы искусствоведения

ВІД МЕТОДСЕКТОРУ ВУСПП

Публікуючи проєкт програми, розісланої робітничим гурткам ВУСПП—методсектор далі продовжує деталізувати окремі питання та розробляти додатковий бібліографічний показник, виходячи з потреб робітничих літературних гуртків. Просимо надсилати зауваження до проєкту.

ЗМІСТ ЖУРНАЛУ „ГАРТ“ ЗА 1930 РІК

РОМАНИ, ПОВІСТІ, ОПОВІДАННЯ.

- ГАЙВОРОНСЬКИЙ В. Бригадирів злочин, оповідання. X/XI—135.
ГОРДІЄНКО Кость. Атака, оповідання. VI—5.
ГОРДІЄНКО Кость. Комунари, оповідання. X/XI—86.
ГОРДІЄНКО Кость. Ладька, оповідання. III—143.
ГОРДІЄНКО Кость. Хазяїн і наймит, оповідання. IX—95.
ЖИГАЛКО С. Липовий цвіт, повість. IV—74, V—108, VI—66.
ЗАВІЛА Н. Тракторобуд, повість. VII/VIII—32, IX—34.
ЗАЛКА Мате. Вороття Хо-мін-луна, оповідання. IV—66.
ЗОРЯ Ю. Дено, роман. I—10, II—5, III—8, IV—20, V—5, VI—22.
КАГАН А. Зілля, оповідання. VII/VIII—92.
КИРИЛЕНКО І. Натиск, повість. I—46, II—53.
КОВАЛЬЧУК М. Смерть людини, оповідання. IX—103.
КОЗЛАНЮК П. Похорон, оповідання. II—104.
КУЧМА П. Яблони́ве пасмо, повість. XII—39.
ЛАНЦУТ М. Облога заводу, уривок з повісті. IX—116.
ЛЕДЯНКО М. Манівцями, розділ з роману. X/XI—102.
МИКИТЕНКО І. Ідіот, новеля. II—44.
ПЕРВОМАЙСЬКИЙ Л. Смерть Шекспіра, оповідання. II—132.
СОКІЛ В. Надри, оповідання. I—87.
ТОПЧІЙ І. Наука, оповідання. XII—17.
ТОПЧІЙ І. У шахтарів, оповідання. III—133.
ФРІДЛЯНД М. Прєблє прорвано, оповідання. VII/VIII—125

ДРАМАТИЧНІ ТВОРИ І СЦЕНАРІ

- КОШЕВСЬКИЙ К. Шість тисяч підсудних, сценарій X/XI—153.
МАЙСЬКИЙ М. Секрет Рапіда, сценарій. IV—149.
МИКИТЕНКО І. Диктатура, п'єса. III—55.
ПЕРВОМАЙСЬКИЙ Л. Коммольді, п'єса. V—55.
ПЕРВОМАЙСЬКИЙ Л. Невідомі сапдати, п'єса. IX—11, X/XI—33.

ПОЕЗІЯ

- АНДРІЙЧУК К. Будинок промисловости. IX—94.
БІРЮКОВ М. Мажорна зводка. I—84.
БРОНЕВСЬКИЙ В. До товаришів сапдатів. IX—33

- ВАЙНЕРМАН Х.** За працю. X/XI—134.
ГОЛОВАНІВСЬКИЙ С. Давіниці. I—44.
ГОЛОВАНІВСЬКИЙ С. Маяковському. V—48.
ГОЛОВАНІВСЬКИЙ С. Портрет людини. XII—5.
ГРИМАЙЛО Я. Коногін. XII—38.
ГОЛД М. Химерний похорон у Бреддоку. IX—132.
ДМИТЕРКО Л. Весняна увертюра. VII/VIII—91.
ДМИТЕРКО Л. Розмова з професором. I—133.
ЕДЛІС Боб. Харкову. XII—91.
ЕНГЕЛЬС Ф. Вечір, поема, перекл. М. Гаска. Передмова С. Майського II—142.
ЗІСМАН М. Місто. V—107.
ЗІСМАН М. «Обождаю всяческую жизнь». VII/VIII—121.
ЗІСМАН М. Узбережжя. II—102.
ІВАНОВИЧ В. Молотьба. X/XI—133.
КАЛИНОВСЬКИЙ А. Напруженням пульсом. IV—62.
КУЛИК І. Карачай, гірський примітив. III—5.
ЛИСОГОРКО Я. Легенда Донбасу, поема. VII/VIII—29, IX—91.
МАЙ ДНІПРОВИЧ. Пролетарські поети. II—42.
МАЙ ДНІПРОВИЧ. Сатана, поема. III—45.
МАЛОВІТЧКО І. Соціалістична весна, з поеми. VI—63.
МАЯК Д. Нова цукроварня. VII/VIII—123.
ОЛІЙНИК М. Ще з вечора засвічені вогні. VII/VIII—123.
ПРОКУДА І. Тракторобуд. VII/VIII—130.
СОСЮРА В. Війна війні, поема. IV—5.
СОСЮРА В. Два Володьки. VI—16.
ТРУС П. Юний змагалець. I—137.
ЦЕРБИНА Н. У шахті. V—168.
ЮХВІД Л. За хліб. IX—85.

НАРИСИ

- БІХА О.** Піонери всесвіту готові. IX—160.
ГОЛОВАНІВСЬКИЙ С. «Сатертью дорожка». VI—89.
МАНДРІВНИЙ С. Без командування. XII—94.
СТЕПАНІВ Д. У кар'єрах і шахтах. VII/VIII—132.
ТОПЧИЙ І. Проміжок. VII/VIII—133.

СТАТТІ

- АВЕРБАХ Л.** Літературно-політична платформа МБРЛ. XII—108.
АЛІХНОВИЧ М. Творчий шлях Павлюка Труса. I—174.
ДОЛЕНГО М. Нотатки до трьох книжок поезії. IV—195.
ДОЛЕНГО М. Що треба і чого не треба. III—177.
ІРЧАН М. Спілка рев. письменників «Західна Україна». II—169.

- КИРИЛЕНКО І. ВУСПП і Федерація рев. рад. письменників. II—163.
 КИРИЛЕНКО І. Консолідація сил пролетарської літератури. VII/VIII—145.
 КИРИЛЕНКО І. Ударника в літературу. X/XI—205.
 КЛОЧЧЯ А. Під прапором пролет. реалізму. II—167.
 КОСЮР С. Національно-культурне будівництво. VII/VIII—5.
 КУЛИК І. Клясова боротьба на селі і соц. перебудова села в українській літературі. V—169.
 КУЛИК І. Конечна умова. V—185.
 КУЛИК І. Лист до т. І. Микитенка. II—162.
 КУЛИК І. Народження героя. IX—135.
 КУЛИК І. Преса і художня література. VI—173.
 ЛЕ І. Масова робота ВУСПП. IX—140.
 МАЙФЕТ Г. «Біла мавпа». I—166.
 МИКИТЕНКО І. До шлему МВРЛ. IX—6.
 МИКИТЕНКО І. За гегемонію пролетарської літератури. VI—109.
 МИКИТЕНКО І. «Ліве» шахрайство. VI—164.
 НОВИЦЬКИЙ М. Трагедія «фактика», анекдоти. I—153.
 ПІДГАЙНИЙ Л. На шляху до опанування пролет. реалізму. VII/VIII—175.
 СЕЛІВАНОВСЬКИЙ А. Основні процеси в російській пролет. літературі. I—138.
 СКРИПНИК М. Стан культурного будівництва в СРСР. X/XI—6.
 СОРОКИН О. Метафізика чи діалектика. IV—180.
 СУХИНО-ХОМЕНКО В. На Пролітфронті без змін. III—152.

БІБЛІОГРАФІЯ

- В. Д. «Революционная поэзия Западной Украины». I—187.
 ДЕРЖАВИН В.—А. ГАТОВ. Их украинских поэтов. II—191.
 ДЕРЖАВИН В.—В. БОВИНСЬКИЙ. Поэзии. II—181.
 ДЕРЖАВИН В.—Г. МАЙФЕТ. Природа новелі. III—197.
 ДЕРЖАВИН В.—ГЕО ШКУРУПІЙ. Страшна мить. I—192.
 ДЕРЖАВИН В.—Э. БЕСКИН. Худож. політграмота. X/XI—216.
 ДОЛЕНГО М.—П. ВАНЧЕНКО. Повість без назви. III—195.
 КАГАНОВИЧ Н.—М. МАЙСЬКИЙ—Новелі. IX—164.
 КИМ Г. Журнал «Забой». IV—222.
 ЛЕОНІД—Ю. ЯНОВСЬКИЙ. Чотири п'ябл. X/XI—210.
 ЛУКА ТРУТ—А. ТУРЧИНСЬКА. Ізвори. II—194.
 М. Д.—М. ГАСКО. Обабіч кордону. VI—183.
 НЕМЕРОВСЬКА А. Воспоминания Е. М. Феоктистова. I—202.
 ПОСАДОВ А.—П. ЗАГОРУЙКО. Опні. I—199.
 ПОСАДОВ А.—Г. КОЦОБА. Змова масок. I—196.

СТАРИНКЕВИЧ Л.—П. ІВАНОВ. Ніч і день. IX—167.
 СТАРИНКЕВИЧ Л.—І. МАЛОВІЧКО. Соціалістична весна. Шефа
 XII—168.
 СТАРИНКЕВИЧ Л.—С. ТУДОР. Народження. II—186.
 СТЕПНЯК М.—И. КИСЕЛЕВ. Ступени. V—194.
 СТЕПНЯК М.—М. ЛЕДЯНКО. На гора. II—173.
 СТЕПНЯК М.—Л. ПЕРВОМАЙСЬКИЙ. Околиці. I—180.
 ЦУККЕР В.—ОРЛЯНД. Греблі. V—203.
 ЦМИГЕЛЬСЬКИЙ А.—І. МИКИТЕНКО. Голуби мира. VI—180.

ХРОНІКА. ІНФОРМАЦІЯ. НЕКРОЛОГИ

Декларація федерації рев. письменників. I—5.
 Заболотний Д. К. Некролог. I—206.
 Голд М. Лист до редакції «Гарту». X/XI—204.
 Листування з Анрі Барбюсом. VI—186.
 Май Дніпрович. Некролог. I—208.
 Постанова Пленуму Ради ВУСПП у справі «Нової Генералії». V—191.
 Резолюція комуністичної фракції ВУСПП. VII/VIII—192.
 Хроніка. I—212, II—197, III—202, IV—228, V—206, VI—193.
 VII/VIII—201, IX—171, X/XI—210, XII—173.

З М І С Т

	Стор.
І. Микитенко — Кадри (п'єса)	5
П. Кононенко — Похід (поезія)	124
Мате Залка — Село за туманами (роман)	125
Ол. Масляний — Над руднями (поезія)	200
М. Упенік — Пісня про п'ятирічку (поезія)	201
Б. Бездомний — Стихийне лихо (оповідання)	202
Шахно Епштейн — Ленін, як я його бачив (худ. нарис)	215
Ів. Микитенко — ВУСПП перед новими труднощами (стаття)	252
Ю. Макаренко — „Забой“ за осінньо-зимовий період (стаття)	259
Резолюція загальних зборів Пролітфронту в справі консолідації сил пролетарської літератури	264
Бібліографія	270
Хроніка	278
Зміст „Гарту“ за 1930 рік	293

PLATE

—

І. КИРИЛЕНКО, Б. КОВАЛЕНКО,
В. КОРЯК, І. КУЛИК, І. МИКИ-
ТЕНКО, Г. ОВЧАРОВ, С. ШУПАК

них в літературу, друкує їхню творчість, дає багату літературно-мистецьку хроніку так радянську, як і закордонну. Повинен бути настільким журналом кожного робітника, активіста, комсомольця, культуробітника і взагалі кожного, хто хоче бути в курсі справ української пролетарської літератури.

1

Д А К Ц
С Ъ К А, № 46, ТЕЛ.